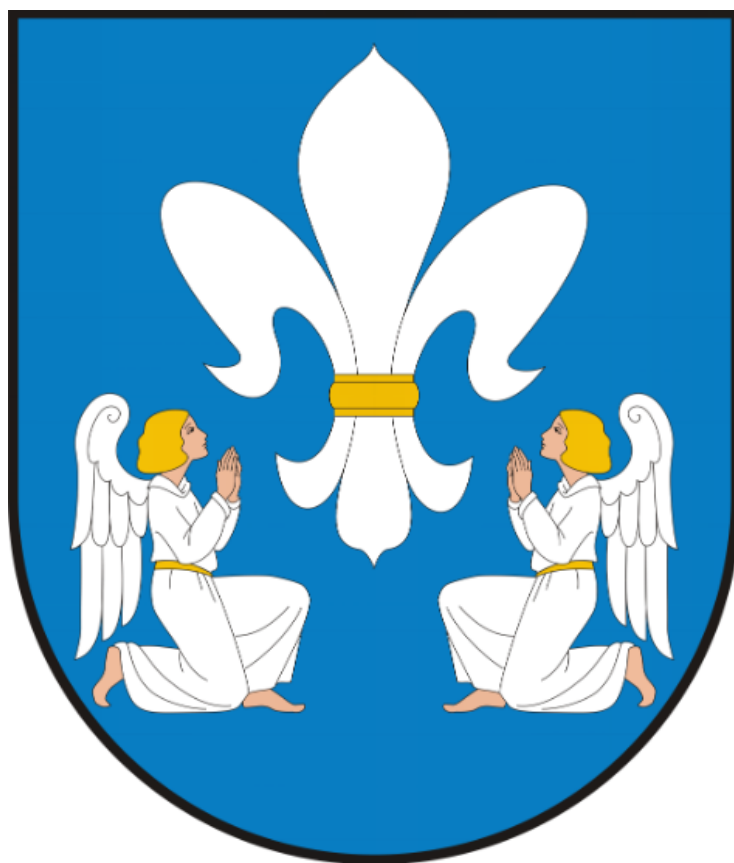

*Evaluacja ex-ante – Raport końcowy
projektu*

*Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin
na lata 2024-2032*

Czarnocin, czerwiec 2025

Opracowane przez:

www.CentrumFunduszyUE.pl

Spis treści

WPROWADZENIE	4
OPIS POWSTAWANIA STRATEGII	5
OCENA PROJEKTU STRATEGII	5
SPÓJNOŚĆ ZEWNĘTRZNA DOKUMENTU	7
BADANIE ANKIETOWE DOT. OCENY PROJEKTU STRATEGII	7
PODSUMOWANIE EWALUACJI	10

WPROWADZENIE

Przedmiotowy raport obejmuje rezultaty oceny projektu Strategii Rozwoju Gminy Czarnocin na lata 2024-2032. Była to ocena ex ante (na wejściu), tj. przed rozpoczęciem realizacji działań opisanych w Strategii.

Strategia rozwoju to kluczowy (a od 2026 r. obligatoryjny) dokument dla jednostki samorządu terytorialnego. Określa cele i działania do zrealizowania w danym czasie, które są pochodną zdiagnozowanych problemów.

Ocena ex ante to konieczny element tworzenia ww. dokumentu strategicznego (vide art. 10 a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju; Dz.U. z 2025 r. poz. 198). Taka ewaluacja pozwala na ocenę trafności wniosków i działań w Strategii.

Przeprowadzona ewaluacja ex ante miała na celu:

1. zweryfikowanie kompletności, poprawności, adekwatności, trafności i ewentualnie aktualności wniosków wynikających z diagnozy,
2. ocenę, czy cele są dobrze wyznaczone i możliwe do osiągnięcia wskutek realizacji zaplanowanych działań oraz czy te działania są możliwe do zrealizowania przy wykorzystaniu dostępnych zasobów,
3. zweryfikowanie założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Raport z ewaluacji ex ante obejmuje cztery podstawowe kryteria/obszary badawcze:

1. Trafność, czyli kompletność, poprawność, adekwatność i aktualność wniosków z diagnozy – z akcentem na wyzwania, potrzeby, problemy, wizję, cele i działania,
2. Skuteczność – prawidłowość celów, tj. możliwość ich osiągnięcia wskutek zaplanowanych działań,
3. Efektywność – możliwość realizacji zadań przy dostępnych zasobach,
4. Spójność, w tym zewnętrzna (zgodność Strategii z zapisami dokumentów wyższego rzędu na podstawie przyjętych kryteriów, główne powiązania wizji, celów i działań poszczególnych dokumentów ze Strategią) oraz wewnętrzna (logiczny związek pomiędzy diagnozą, wizją, celami i działaniami Strategii).

OPIS POWSTAWANIA STRATEGII

Strategia bazuje na partycypacji społecznej, tzn. już diagnoza powstała w oparciu o wyniki konsultacji z lokalną społecznością. Na podstawie diagnozy opracowano wnioski (w formie analizy SWOT), które dały podstawę do określenia wizji i misji rozwoju gminy, celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków rozwoju. Następnie opracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej, system wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych. Przygotowany projekt Strategii został także poddany konsultacjom społecznym oraz opiniowaniu przez odpowiednie instytucje (RDOŚ, Sanepid, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Zarząd Województwa).

OCENA PROJEKTU STRATEGII

Diagnoza na potrzeby Strategii jest uporządkowana i spójna. Obejmuje ona 3 główne strefy:

1. społeczną,
2. gospodarczą,
3. przestrzenną.

Diagnoza koncentruje się na najważniejszych zagadnieniach dla Gminy i zawiera konkluzje w postaci analizy SWOT dla każdej ww. sfery osobno. W zależności od dostępności danych statystycznych GUS (w tym danych lokalnych), diagnoza objęła lata 2018-2022.

Diagnoza trafnie odzwierciedla sytuację Gminy, dotychczasowe tendencje w rozwoju wszystkich analizowanych obszarów. Zapisy diagnozy były podstawą do wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Cele przyjęte w Strategii sformułowano zgodnie ze standardami, a więc najpierw cele ogólne, a potem wynikające z nich cele szczegółowe. Cele są jednoznaczne, a dla zwiększenia możliwości ich realizacji, cechują się one dużym stopniem ogólności, tj. nie zawierają szczegółowego zakresu działań, w tym szczegółów technicznych poszczególnych przedsięwzięć. Wynikają z nich kierunki, w których Gmina ma się rozwijać dla realizacji postawionych celów.

Cele mają logiczną strukturę, są bezpośrednio powiązane ze sobą, wzajemnie się dopełniają, oddziałując wspólnie na każdy z trzech opisanych obszarów rozwojowych.

Wizja Gminy zawarta w Strategii brzmi:

„Czarnocin jest Gminą sprzyjającą rozwojowi mieszkalnictwa i znalezieniu zatrudnienia. Oferuje szeroką ofertę kulturalną, sportową i rekreacyjną, a także zapewnia nienaganny dostęp do usług społecznych oraz nowoczesną infrastrukturę techniczną. Gmina nieustannie dąży do rozwoju swojego potencjału turystycznego i rolniczego.”

Tak sformułowana wizja jest spójna z potrzebami rozwojowymi, a co więcej – jest realna.

Projekt Strategii obejmuje także założenia odnośnie realizacji dokumentu, ustalenia odnośnie jego monitoringu i ewaluacji. Ocena Strategii zakłada ewaluację ex-ante (przed realizacją) oraz expost (po realizacji). Postępy w realizacji zapisów dokumentu będą też monitorowane na bieżąco (on going). Monitoring i ewaluacja będzie dokonana przez powołany zespół.

Tak opisany system ewaluacji i monitorowania zapewnia trafne i rzetelne kierowanie procesem realizacji Strategii, co umożliwi osiągnięcie sformułowanych celów i wizji. Taki system daje możliwość aktualizacji działań w trakcie realizacji zapisów dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

Należy docenić, że realizacja założonych celów to działania nie tylko Gminy, ale także partnerów (innych JST, instytucji państwowych, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, zarówno lokalnych, jak i regionalnych). Połączenie sił odzwierciedlone zostało w schemacie finansowania działań.

Budżet i źródło finansowania działań określono jedynie ramowo, co obecnie wydaje się słusznym podejściem, a szczegóły będą się klarowały w miarę upływu czasu i pojawiania się konkretnych źródeł sfinansowania przedsięwzięć.

Przyjęty wieloletni okres wdrażania Strategii (do 2032) obejmuje aktualny okres budżetowania z UE w nowej perspektywie (2021-2027) wraz z zasadą n+3 (tj. do 2030 r.).

Negatywny wpływ na Strategię może mieć wojna na Ukrainie, załamanie gospodarcze i kryzys energetyczny. W Strategii uwzględniono te czynniki, co urealnia zapisy dokumentu. Są jednak na pewno inne zagrożenia, niemożliwe do przewidzenia, stąd konieczna może się okazać aktualizacja zapisów dokumentu.

SPÓJNOŚĆ ZEWNĘTRZNA DOKUMENTU

Oceniany projekt Strategii zawiera powiązania z dokumentami strategicznymi na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Zbieżność ta występuje na poziomie celów, tj. cele zawarte w dokumencie są zgodne i spójne z celami w dokumentach nadrzędnych.

BADANIE ANKIETOWE DOT. OCENY PROJEKTU STRATEGII

Na potrzeby ewaluacji ex ante, w czerwcu 2025 r. zrealizowano anonimowe badanie ankietowe, dotyczące spójności, trafności, skuteczności i efektywności dokumentu (zob. tabela poniżej). Pomiar objął 13 specjalistów (praktyków i teoretyków) w takich obszarach, jak rozwój regionalny, opracowywanie dokumentów strategicznych dla JST, rewitalizacja, etc. Badani mieli za zadanie ocenić w % poniżej zaprezentowane elementy Strategii.

Tabela 1 Badanie ankietowe dot. oceny projektu Strategii

Przedmiot oceny	Pytanie	TAK	NIE	Opinia/Uwagi
Diagnoza	Czy diagnoza jest kompletna? (czy omówione zagadnienia są wystarczające)	5 os.	8 os.	Konieczne pogłębienie diagnozy oraz celów strategicznych o sferę klimatyczno-środowiskową w związku z nowelizacją ustawy Prawo ochrony środowiska (ustawa z dnia 27 listopada 2024 r.)
	Czy diagnoza jest spójna wewnętrznie i zewnętrznie? (czy zawiera niezbędne informacje,	13 os.	-	-

Przedmiot oceny	Pytanie	TAK	NIE	Opinia/Uwagi
	wnioski, jest logiczna i czytelna)			
Strategia	Czy Wizja określona w Strategii jest realna i możliwa do osiągnięcia?	12 os.	1 os.-	Trochę krótki horyzont czasu na realizację wizji. Przy ewaluacji on going należy zweryfikować stopień realizacji celów i ewentualnie dokonać ich korekty.
	Czy projekt Strategii jest spójny wewnętrznie i zewnętrznie? (określone cele są zgodne z potencjałami i wyzwaniem, czy jest to dokument logiczny i czytelny, czy jest spójny z wewnętrznymi i zewnętrznymi dokumentami)	13 os.	-	-
	Czy projekt Strategii jest czytelny i zrozumiały?	10 os.	3 os.	Jest trudny w odbiorze dla przeciętnego czytelnika bez specjalistycznej wiedzy.
	Czy wskaźniki są czytelne i zrozumiałe?	13 os.	-	-
	Czy Strategia ma szansę być skutecznie wdrożona?	12 os.	1 os.	Trochę krótki horyzont czasu na realizację wizji. Przy ewaluacji on going należy zweryfikować stopień realizacji celów i ewentualnie dokonać ich korekty.
	Czy osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych jest realne?	12 os.	1 os.	Patrzy wyżej

Przedmiot oceny	Pytanie	TAK	NIE	Opinia/Uwagi
	Czy Strategia może być efektywna?	13 os.	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Opinie te uzyskały potwierdzenie w **panelu eksperckim** (metoda delficka) zrealizowanym w tym samym miesiącu z 4 ekspertami i praktykami w zakresie strategii rozwoju gmin.

W celu oceny struktury treści dokumentu zastosowano też narzędzie „jasnopis”, przeprowadzając:

- analizę mglistości (czytelności) tekstu;
- analizę słownictwa;
- analizę występowania definicji trudniejszych w odpowiednich miejscach.

Analiza czytelności tekstu prowadzona jest z wykorzystaniem indeksu FOG i obrazuje stopień skomplikowania treści (zob. tabela poniżej).

Tabela 2 Kategorie czytelności tekstu wg narzędzia „jasnopis”

Klasa trudności	Etykieta opisowa	Orientacyjnie wymagane wykształcenie odbiorcy
1	Tekst dziecinnie łatwy	Klasy 1-3 szkoły podstawowej
2	Tekst bardzo łatwy	Klasy 3-6 szkoły podstawowej
3	Tekst łatwy, zrozumiały dla przeciętnego Polaka	Gimnazjum
4	Tekst nieco trudniejszy, zrozumiały dla osób z wykształceniem średnim lub mających duże doświadczenie życiowe	Liceum
5	Tekst trudniejszy, zrozumiały dla ludzi wykształconych	Studia licencjackie/inżynierskie
6	Tekst trudny w odbiorze dla przeciętnego Polaka	Studia magisterskie
7	Tekst bardzo skomplikowany, fachowy, którego zrozumienie może wymagać wiedzy specjalistycznej	Doktorat lub specjalizacja w dziedzinie, której dotyczy tekst

Źródło: M. Czerepowicka, *Możliwości zastosowania narzędzia do pomiaru zrozumiałości tekstu Jasnopis w praktyce szkolnej*, „Prace Językoznawcze” 2016, nr XVIII/4, s. 7.

Przeprowadzono modelowanie, uzyskując indeks FOG dla całości dokumentu na poziomie 5,79 w skali 1-7 (zob. tabela powyżej). Oznacza to, że tekst jest trudny w odbiorze dla osób z niższym wykształceniem. Jest on bardziej przystępny dla osób wykształconych, a w szczególności dla zaznajomionych z nomenklaturą pojęciową dotyczącą tego typu dokumentów. Trudno jest wyeliminować ten problem, Strategia jest pisana fachowym językiem, co jest niezbędne do zaprezentowania jej skomplikowanej materii. Nie można trywializować języka dokumentu, gdyż przyniesie to szkodę dla jego precyzji i treści.

PODSUMOWANIE EWALUACJI

1. Dokument opracowano zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa odnośnie dokumentów strategicznych, ma charakter partycypacyjny.
2. Ponadto został przygotowany z wykorzystaniem aktualnych i wiarygodnych źródeł danych.
3. Podział tematyczny diagnozy jest spójny i kompletny, jednakże wymaga uporządkowania w zakresie sfery klimatyczno-środowiskowej.
4. Strategia jest odpowiedzią na potrzeby i problemy Gminy, jej cele oddziałują na sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną, z poszanowaniem środowiska naturalnego. Rekomendowane wyodrębnienie celów w sferze klimatyczno-środowiskowej. Uwzględniono interesy różnych grup interesariuszy.
5. Założenia dokumentu opierają się na dotychczasowej polityce rozwoju Gminy, z uwzględnieniem obecnych potrzeb, warunków wewnętrznych i zewnętrznych.
6. Projekt dokumentu trafnie definiuje politykę Gminy w okresie do 2032 r.
7. Cele Strategii zapewniają wysoki poziom życia mieszkańców. Misja i wizja odpowiadają zidentyfikowanym wyzwaniom.
8. Realizacja kierunków działań daje szansę na osiągnięcie wizji i celów strategicznych.
9. Projekt Strategii charakteryzuje się spójnością wewnętrzną i zewnętrzną.
10. System ewaluacji i monitorowania wdrażania jest trafny, daje realne szanse na reagowanie na pojawiające się zmiany.

Rekomendacje:

- Konieczne jest uporządkowanie diagnozy oraz celów strategicznych wyznaczonych w projekcie Strategii w związku z wymogiem uwzględnienia zmian wynikających z nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska (ustawa z dnia 27 listopada 2024 r.),

Podsumowując należy stwierdzić, że Strategia będzie mogła być uchwalona po naniesieniu zmian wynikających z rekomendacji.